

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Sacra poesis
A késő humanista (1514–1619) neolatin bibliai költészet hazai
és nemzetközi kontextusban

Posta Anna

Témavezető: Dr. Imre Mihály

DEBRECENI EGYETEM

Irodalom– és Kultúratudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2019.

I. Az értekezés témája, célkitűzései

Doktori értekezésemben arra vállakoztam, hogy a késő humanista latin nyelvű költészet egy népszerű műfajcsoportját, a *sacra poesis* mind az elmélet, mind a gyakorlati megvalósulás szintjén, hazai és nemzetközi kontextusban egyaránt részleteiben megvizsgáljam.

Az általam használt *sacra poesis* kifejezést magyarra *szent költészet*ként lehet fordítani, a terminus egy műfajcsoportot jelöl: (1.) *antikizált parafrázisokról* beszélhetünk, amikor egy konkrét, locusmegjelöléssel is ellátott bibliai könyv vagy szöveghely átköltése formai-tartalmi jegyeiben az antikizálás jeleit (latin nyelvezet, antik metrum és műfaj, klasszikus kifejezések és intertextuális utalások, retorikai-stilisztikai figurák) mutatja (2.) a *krisztianizált imitációk* esetében az imitált klasszikus műfaji minták (pl. eposz, elégia, ecloga, dráma) bibliai témákkal (pl. Krisztus születése, szenvedéstörténete és feltámadása vagy a bűnbeesés) telítődnek.

A szent költészet jegyében keletkezett munkák mind az antik, mind a biblikus paradigmarendszer felől értelmezhetők, szerzőik egy kényes egyensúlyi állapot megteremtésére törekedtek. Az antik gyökerekkel rendelkező beszédművészeti diszciplínák (retorika, poétika, grammatika, dialektika) közvetítésével igyekeztek közelebb juttatni a befogadókat az üdvösség forrásaihoz, a Szentírás lényegi gondolataihoz. Mivel az Úr szent igéi, kinyilatkoztatásai az emberi írásban, beszédben foglaltatnak, így a klasszikus széptudományok egyfajta interpretáló, üdvérték-közvetítő funkcióval ruházódtak fel. Az üdvérték és az esztétikai érték szintéziséből fakadnak tehát ezek a költemények, amely értékrendszerbeli kettősség teljesen átszötte a hitújítás korának európai neolatin irodalmát. A német kutatás már évtizedek óta felismerte ennek jelentőségét, aminek következtében számos a *sacra poesis* németországi alkotóival foglalkozó szakmunka jelent meg külföldön. A témával kapcsolatos, Magyarországon fellelhető szakirodalom igen szegényes, ám a szent költészet alkotásaival való behatóbb foglalkozás éppen azoknak magyarországi érintettsége miatt sürgető, hiszen a műfajcsoport művelőinek egy jelentős része származását tekintve felvidéki és erdélyi szász volt.

A dolgozat bevezető fejezetében (*I. A magyarországi késő humanista értelmiség*) a téma irodalomtörténeti kontextualizálása és a korszak művelődéstörténeti jellemzőinek tárgyalása mellett törekedtem a hazai *nobilitas litteraria* részletekbe menő bemutatására is, amely a magyarországi neolatin költészet terméseit létrehozó közegként is funkcionált. A második fejezetben (*II. A sacra poesis koncepcionális háttere*) a szent költészet definíciójának

megalkotását, a terminológia tisztázását, az irodalomtörténeti előzmények és az irodalomelméleti háttér megrajzolását tűztem ki célul. A további négy fejezetben (III-V. *Antikizálás: zsoltárparafrázisok, ószövetségi parafrázisok, újszövetségi parafrázisok*, VI. *Krisztianizálás: bibliai carmenek, eposz-imitáció*) a magyarországi bibliai parafrázisok és imitációk részletes filológiai és tartalmi elemzésére vállakoztam minden esetben a németországi párhuzamokra való kitekintéssel, így mutatva konkrét példákat a *sacra poesis* elméleti alapvetéseinek gyakorlati megvalósulására hazai és nemzetközi kontextusban.

II. Az értekezésben alkalmazott módszerek

1. fejezet: *A magyarországi késő humanista értelmiség*

A disszertáció vizsgálódásainak kezdőpontjaként a dolgozatban elemzett primér források közül a legkorábbi munka (Eobanus HESSUS, *Heroidum christianarum epistolae*, Leipzig, per Melchiarum Lotter, 1514) megjelenési évét, végpontként pedig a Johann Philipp Pareus által kiadott *Delitiae Poetarum Hungaricorum* című összefoglaló antológia megjelenési évét (1619) jelöltem ki. A dolgozat konkrét időintervallumban keletkezett irodalmi szövegtörzshoz az összefogott vizsgálata precíz irodalomtörténeti kontextualizálást tett szükségessé. A humanizmust illetően a német kutatás egy rendkívül tagolt, árnyalt, a hazai neolatin irodalom értékelésére is jól alkalmazható korszakfelosztással dolgozik. Így az értekezés bevezető fejezetében a legfontosabb külföldi és hazai korszakolások áttekintése után a már meglévő értelmezések közül választottam ki az általam követendőt.

Az európai késő humanizmus latin nyelvű irodalma, így a *sacra poesis* irodalmi termése is a *nobilitas litteraria* (művelt nemesség) sokrétű intellektuális működésének eredménye. A 16. század második felétől a történelmi Magyarország területén is gyakoribbá váltak a humanista szerveződések. Tolnai Balog János, neolatin költő Joannes Bocatiushoz írott latin nyelvű dicsőítő versében magyarországi baráti köre, a *proles Palladias* portréját adja. A Bocatiust tisztelő sorában itt nagyobbra is a hazai késő humanista irodalom, neolatin költészet főbb képviselői szerepelnek, de a nevesebb németországi humanisták is említésre kerülnek. A költeményben sokszor csak latinosított vezetéknevekkel szereplő személyek teljes nevének meghatározásához Csonka Ferenc kritikai kiadásának *Index Nominum* jegyzékét használtam fel, majd röviden jellemzést is adtam az egyes alakokról a vonatkozó magyar nyelvű szakirodalom alapján.

2. fejezet: *A sacra poesis koncepcionális háttere*

A magyarországi késő humanista értelmiség törekedett arra, hogy a peregrinációk (az esetek döntő többségében ezen a németországi, különösen a wittenbergi tanulmányokat kell érteni) során tapasztalt és tanulmányozott kulturális mintákat, módszertani megoldásokat saját közegébe átültesse. Éppen ezért a korszak hazai neolatin lírájának értelmezéséhez és értékeléséhez elengedhetetlen volt, hogy előzetesen a németországi hatásokat, elgondolásokat és azok gyakorlati megvalósulását megvizsgáljam. Az elméleti rész első két alfejezetében primér forrásszövegek segítségével mutattam rá a *humanitas* és a *docta pietas* műveltségi eszmék, ugyanakkor az alkalmi és a bibliai költészet közötti átfedésekre.

Továbbá ebben a fejezetben történt meg a *sacra poesis* műfajcsoport definiálása és az elméleti koncepció megfogalmazása is. A *sacra poesis* terminust Georg Fabricius, Johann Stigelius, Nicolaus Selnecker és Adam Siber munkáinak címe (*Sacra Poemata/Poemata Sacra*) nyomán, annak analógiájára használom az irányzat jelölésére, a definíciót pedig a birtokomban lévő, az értekezés alapjául szolgáló primér források áttekintését követően, annak tapasztalatai alapján alakítottam ki. A terminus megalkotásakor az árnyaltabb, tágabb jelentéskörű *poesis* szó használata mellett döntöttem. A kifejezés német és angol nyelvű megfelelői (*Poesie, Dichtung, Poetry*) is a gyakorlati értelemben vett költészetre utalnak az elméleti jellegű költészettant jelentő *Poetik/Poetic* kifejezésekkel szemben. Ugyanakkor az értekezés primér forrásainak paratextusai számos a bibliai költészetre vonatkozó elméleti megállapítást tartalmaznak. Ez utóbbi szükségessé teszi a *sacra poesis* mellett a *sacra poetica* fogalom használatát is az irodalomelméleti háttérrel foglalkozó alfejezetben (*Sacra poetica a paratextusokban*).

Elsősorban az értekezés forrásanyagát adó hazai és németországi munkák kísérszövegeinek beható elemzésével világítottam rá arra, hogy milyen igények hívták életre ezt a különös, ellentmondásokat is magában rejtő, az ókeresztény kor latin nyelvű költészetében gyökerező irányzatot, a *sacra poesis*t. A paratextusok mellett egy másik forráscsoportot is figyelembe kellett venni. A 16. századi retorikai irodalom több szerzőjénél is szerepel a gondolat, miszerint a klasszikus beszédművészeti diszciplínáknak kulcsfontosságú szerepük van a Szentírás-magyarázatban. Erre az értelmezői tapasztalatra épül a *sacra poesis* költőinek alkotói elve is, amely a kísérszövegekben is tetten érhető. Ebből a szempontból tehát termékenynek véltem a vonatkozó retorikai szöveghelyek együttes tárgyalását a paratextusokkal, hiszen a feldolgozott szöveghelyek alkalmasnak bizonyultak arra, hogy megrajzolják a *sacra poesis* költészetelméleti hátterét.

3-6. fejezet (elemző fejezetek): Antikizálás: zsolttárparafrázisok, ószövetségi parafrázisok, újszövetségi parafrázisok, Krisztianizálás: bibliai carmenek, eposz–imitáció

A dolgozat primér szövegkorpusza – amely a teljesség igénye nélkül a magyarországi reprezentatív példákat tartalmazza – az RMK (*Régi Magyar Könyvtár II-III.*) és az RMNy (*Régi Magyarországi Nyomtatványok I-II.*) kötetek bibliográfiai anyagán alapszik (a gyűjtés időintervalluma: 1514–1619). A részletesen bemutatásra kerülő munkák kiválasztásakor a *sacra poesis* tipikus jellemzőinek megléte mellett a nyomtatványok hozzáférhetősége is szempontként szolgált. A szövegek egy része digitális formában és modern szövegkiadásokban elérhető, azonban néhány elkallódott forrás lelőhelyéről a bibliográfiák sem tudnak.

Három nagy fejezetet szenteltem az antikizálásnak, ebből egy fejezet a zsolttárparafrázisokról, egy másik egyéb ószövetségi könyvek parafrázisairól, a harmadik pedig az újszövetségi parafrázisokról szól. A krisztianizált imitációk elemzésével zártam a dolgozatot. Az elemző fejezeteket és alfejezeteket a *sacra poesis* második fejezetben közölt definíciója és az ottani forrásközlés logikája mentén (antikizálás, krisztianizálás) alakítottam ki. A szövegelemzések során a módszertani következetességet tartottam szem előtt és rendre a következő kérdésekre kerestem a választ: Hogyan működik a szinkretizáló szerzői szándék (antikizálás, krisztianizálás) a bibliai parafrázisokban és imitációkban? Az adott költeményben az antik vagy a biblikus paradigma érvényesül-e hangsúlyosabban? A *sacra poesis* mely funkciói jelennek meg az adott műben az elméleti fejezetben meghatározott feladatkörök közül?

A szövegelemzések során ugyan a magyarországi szerzők (Leonhardus Mokoschinus, Georgius Purkircher, Joannes Bocatius, Kaspar Pilcius, Christianus Schesaeus, Georg Ostermaier, Nikolaus Erhard, Adam Taganius, Laskai Csókás Péter, Szegedi Lőrinc, Fodor Bálint, Sylvester János, Zsámboky János) munkáin volt a hangsúly, de az elemző fejezetek minden esetben a kapcsolódó németországi párhuzamok (Eobanus Hessus, Andreas Spethe, Johann Spangenberg, Johann Stigelius, Georg Fabricius, Nicolaus Selnecker) felvillantásával és azoknak a hazai munkákkal való vázlatos összevetésével zárulnak. A németországi példáimat elsősorban a CAMENA fulltext-adatbázis digitalizált gyűjteményéből merítettem.

Az értekezés témájának németországi vonatkozásai miatt munkám során nagyobb részben német nyelvű szakirodalmat használtam. 2016 októberében Bécsben, az Osztrák Nemzeti Könyvtárban végezhettem kutatásokat a CEEPUS-ösztöndíj keretében. Ekkor sikerült számos a témámhoz szorosan kapcsolódó idegen nyelvű szakmunkát alaposabban

megismerni. Majd az Új Nemzeti Kiválóság Program doktori hallgatói (2017) és doktorjelölti (2018) pályázatához kapcsolódó kutatási támogatásból két alkalommal nagyobb mennyiségű külföldi szakirodalmat szereztem be a Debreceni Egyetem Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet könyvtárának állományába, amely szakkönyvek ugyancsak nagyban hozzájárultak a dolgozat témájának minél szélesebb körű nemzetközi kontextualizálásához. Ugyanez az ösztöndíj tette lehetővé, hogy több rövidebb kutatóút alkalmával az Országos Széchényi Könyvtár és a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárának állományában újabb primér forrásszövegeket keressek.

III. Az értekezés eredményei

1. fejezet: A magyarországi késő humanista értelmiség

- A fejezetben elemzett szövegek, bemutatott portrék mind bővítették és árnyalták azt a rendkívül összetett tudásanyagot, amely a már meglévő kutatások alapján kialakult a *res publica litteraria* és a *proles Palladias* szerveződéséről, a magyarországi humanista csoportosulások tagjairól és tevékenységükről.
- Tolnai Balog János verse a sokféle európai kapcsolódás, a nemzetközi humanista barátságok megrajzolása mellett a hazai *nobilitas litterariá*ról is egy meglehetősen heterogén képet adott: Pallas magyar ivadéakai közt nemzetiségi, társadalmi, vallási hovatartozásukra és szakmai pályájukra, foglalkozásukra nézve is kimutathatók különbségek.
- A tagok egy része adatolhatóan nem magyarországi származású, ennek ellenére közülük is sokan rendelkeztek *hungarus*-tudattal.
- A társadalmi hovatartozás és a foglalkozás összefüggése is megfigyelhető. Többnyire az egyszerűbb mezővárosi polgárokhoz köthető a tanár- és lelkészképzés, míg a nemesi, főnemesi származású tagok inkább katonai és hivatali karriert jártak be.
- Felekezeti hovatartozás tekintetében már nem voltak ekkora eltérések a tagok közt. Elmondható, hogy majd mindannyian a két nagy protestáns felekezet (reformátusok, evangélikusok) valamelyikéhez tartoztak. Ugyanakkor elvétve katolikusokat is találunk a Tolnai Balog versben felsorolt személyek közt.

2. fejezet: *A sacra poesis koncepcionális háttere*

- A művelt nemesség sokrétű törekvéseinek alapját a *humanitas* ('magasabb szintű, klasszikus nyelvi-irodalmi műveltség') eszméje adta, amelynek jegyében a trivium széptudományaira (retorika, grammatika, dialektika) univerzális magyarázó eszközként tekintettek.
- A trivium tárgyainak tanulmányozására a legkiválóbb minták a legjelesebb antik szerzők görög, latin nyelvű szövegei voltak. A klasszikus irodalmi minták imitációja a 16. századi neolatin költészetben belül jelentős mértékben alkalmi versek készítésében valósult meg.
- A 16. század már javában a hitújítás százada volt, így a *studia humanitatis* mellett a vallási nevelésre is egyre nagyobb hangsúly helyeződött. Ennek következtében a *humanitas* eszméje mellett – annak alternatívájaként – kialakult egy kétpólusú műveltségmodell is, a *docta pietas* ('művelt kegyesség'), amely a protestáns pedagógia igényeihez igazodva egyszerre követelte meg a klasszikus tudományokban való elmélyülést és a vallási ismeretek elsajátítását.
- Erre a párhuzamos tanításra/tanulásra, a *docta pietas* pedagógiai eszmény megvalósítására és népszerűsítésére nyújtottak lehetőséget a 16. században a *sacra poesis* műfajcsoport Szentírásból táplálkozó, egyszersmind az antikvitás tudásanyagát is magukba olvasztó szent költeményei.
- A késő humanista *sacra poesis* gyökereit az ókeresztény kor irodalmában kell keresni. A latin nyelvű keresztény költészet első virágkorát a 4–5. században élte (Juvenius, Cyprianus Gallus, Sedulius, Claudius Marius Victor). A kora középkori latin nyelvű költészetben (a 6. században) is van folytatása az antikizáló irányzatnak, mégpedig Arator és Venantius Fortunatus személyében.
- Az ókeresztény kor latin nyelvű költészetének a késő humanizmus idején való felértékelődését és újjászületését jól mutatja a korabeli kapcsolódó szövegkiadások nagy száma. A 16. századi szövegkiadások közt különleges jelentőségű Georg Fabricius 1564-es kiadványa (*In poetarum veterum ecclesiasticorum opera christiana...*), amely az ókeresztény latin nyelvű költészet valóságos antológiájaként vehető számba.
- Az 1564-es antológiához járuló, Fabricius által írott *praefatio* központi gondolatai választ adnak arra a kérdésre, hogy a korai kereszténység mely igényei hívták életre ezt a szent, bibliai költészetet.
- Egy olyan protestáns iskolarendszer tervezete rajzolódik ki az előszóban, amelynek keretében az antik görög-római retorikai képzés klasszikus olvasmányanyaga keresztény

tartalommal helyettesítődik, s amelynek koncepcionális alapvetései már az ókereszténység idején megfogalmazódtak.

- Ugyanakkor az ókeresztény költészet egy másik funkciója is megjelenik a Fabricius-előszóban: a keresztény ókor viszontagságos éveiben, a keresztényüldözések idején a retorika eszközeivel dolgozó költemények interpretáló (exegetikai), hitvédő, misszionárius feladatkör betöltésére is alkalmasak voltak.
- A *sacra poesis* alkotásaihoz járuló paratextusok gondolatiságában számos hasonlóság fedezhető fel az ókeresztény latin nyelvű költészet funkcióiról elmondottakkal.
- A fejezetben idézett paratextusrészletek szerint a 16. századi *sacra poesis* a következő feladatkörökkel ruházható fel: 1. tanítás-interpretálás (az iskola szolgálatában) 2. a vallás megerősítése, fenntartása (az egyház szolgálatában) 3. üdvérték-közvetítés és lelki gyógyító erő (a keresztény lélek szolgálatában).
- A feladatkörök közül kiemelkedik az interpretáló funkció. A késő humanizmus idején a trivium széptudományai – különösen a retorika – kiemelt fontossággal bírtak a Szentírás-értelmezésben. A retorika már az antikvitásban az igazság közvetítésének, a jóról való meggyőzésnek is az eszköze, mindez pedig az ókeresztény korban egyfajta vallási-didaktikus funkcióval kapcsolódott össze, a Szentírás kinyilatkoztatott igazságainak közvetítésére tevődött a hangsúly. Később a hitújítás korában ez az elgondolás született újjá, amely a *sacra poesis* elméleti háttérét is adta, ezt a korabeli témabavágó (németországi és hazai) disputációk, orációk és paratextusok is alátámasztják.

3. fejezet: Antikizálás: zsoltárparafrázisok

- A zsoltárköltők többsége (Fodor, Szegedi, Schesaeus, Ostermaier) az eredeti bibliai szöveg hű követésére szorítkozik, kevéssé részleteznek, csupán kisebb nyelvi színezések, változtatások figyelhetők meg parafrázisaikban. A hazai zsoltárköltések majd mindegyikére igaz, hogy az isteni kinyilatkoztatásban rejlő üdvértékre helyezik a hangsúlyt. A kulcsin háttérbe szorul, szinte mindenhol aktuális értelmet nyernek a zsoltár szavai, a töröktől (vagy éppen a járványtól) sanyargatott magyarság kollektív panasza, Istenhez szóló bűnbánó imája szól a klasszikus megformáltságú parafrázisokból.
- Hessus, Spethe és Spangenberg iskolai használatra szánt átköltéseivel, azok magas szintű formai-nyelvi megalkotottságával talán Kaspar Pilcius és Joannes Bocatius szerényebb kidolgozottságú zsoltárparafrázisai állíthatók valamilyen szinten párhuzamba. Ugyanis egyedülként Pilcius és Bocatius alkalmaznak költeményeikben a szokványos disztichonos és

hexameteres metrum mellett változatosabb strofikus formákat is. Versszövegeik retorikailag jól szervezettek, gazdag alakzathasználatról, bőséges részletezettségről, néhány helyen a szókincs antikizálásáról tanúskodnak. Mindezek egyébként Purkircher és Sylvester zsoltárátdolgozásait is jellemzik, mi több, Purkircher a 79. zsoltárnak a latin mellett a német nyelvű parafrázisát is elkészítette.

4. fejezet: Antikizálás: ószövetségi parafrázisok

- Purkircher és Laskai átköltésükben a bibliai könyv témájának aktualizálására helyezik a hangsúlyt, jól meglátják a keletkezési körülmények hasonlóságát és az eredeti szöveg mondanivalójának időszerűségét, a tanítás átadásának szükségszerűségét (a paratextusokban is ez a hangsúlyos).
- Purkircher az eredeti bibliai szövegen nem túl sokat alakított, és jóllehet egyéni költői tehetségét sem ebben a költeményében csillogtatta meg, de mondanivalóját és az életműben betöltött szerepét tekintve kétségkívül kiemelt jelentőséggel bír a Bölcsesség könyvének átköltése. Laskaira is igaz, hogy parafrázisában nem törekszik az eredeti bibliai szöveg hű követésére, sem pedig a textus túlzott antikizálására, retorizálására, azonban a szerkesztés összetettségében a hazai munkák közt egyedülállót alkot.
- Bocatius és Seckerwitz munkái több szempontból is hasonlítanak. Egyfelől a szövegekhez járuló paratextusokban mindkét átdolgozásnál erős hangsúlyt kap a tanító célzat, másfelől pedig a szövegek kimunkáltsága (az antikizálás és a retorizálás magas szintje) is a költők ilyen irányú tudatosságáról árulkodik. Bocatius Sirák fia könyve parafrázisa messze a legkidolgozottabb a magyarországi ószövetségi átköltések közt.
- A németek sokszor a parafrázis megalkotottságát, az alkotói módszert helyezik a középpontba, például Hessus megnevezi a kompiláció forrásait és a műfaji-stilisztikai átdolgozás körülményeiről is beszél. A szövegek megalkotottsága is ezeket a megfigyeléseket támasztja alá. Hessus szinkretikus szókincsből, érzékletes képeiből, kifinomult szövegalakító technikáiból a sokat megélt, magas kultúrájú, gyakorlott *poeta doctus* tapasztalatai érezhetők ki, aki bátran láttatni engedi tudását, tehetségét.

5. fejezet: Antikizálás: újszövetségi parafrázisok

- Spethe és Spangenberg újszövetségi parafrázisaival jó néhány ponton hasonlóságot mutatnak a magyarországi munkák.

- A formai-műfaji sokszínűség a hazai átköltéseket is jellemzi, Schesaeus hol elégiába, hol eclogába burkolva dolgozza át az evangéliumi szöveghelyeket, Pilcius pedig jambikus metrumokkal és hexameterrel egyaránt dolgozik.
- Mind a magyarországi, mind a német költők erősen antikizálják és retorizálják verseiket, szókinszükben gyakoriak a klasszikus kifejezések, bátran élnek a különféle figurákkal, költői képekkel.
- A parafrázisok rendkívül logikus, világos szerkesztése (ld. különösen Schesaeusnál) és a szövegben érzékelhető magyarázó-interpretáló szándék (és az ezt támogató retorikai-stilisztikai apparátus) didaktikai célzatról tanúskodik. Ezt a szerzői intenciót erősítik a paratextusokban olvasottak is, amelyek – egyéb feladatkörök mellett, mint például Schesaeusnál a hitvédelem vagy a lelki vigasztalás – ugyancsak az átköltések tanító funkcióját hangsúlyozzák.

6. fejezet: Krisztianizálás: bibliai carmenek, eposz-imitáció

- A magyarországi krisztianizált műfajimitációk a bemutatott németországi párhuzamokhoz képest ígéretes szárnypróbálgatások.
- Míg Pilcius és Mokoschinus csupán egy-egy elem utánzásával (pl. metrum, szókinsz, intertextusok, retorikai-stilisztikai eszközök, elbeszélésmód) igyekeztek az antik modellekhez igazodni, addig Fabricius és kiváltképpen Frischlin munkájában az imitáció legmagasabb fokát látjuk érvényesülni.
- A vizsgált német költők a formai elemek pontos leképezése mellett a szerkezet és a tartalom részletekbe menő, precíz visszaadására is törekedtek. Éppen ezért tekinthető Frischlin műve valódi krisztianizált eposzimitációnak, míg Mokoschinus alkotása sokkal inkább parafrázis, amelyben körvonalazódik egy bibliai eposz készítésének a szándéka is.

A *sacra poesis* magyarországi alkotásainak majd mindegyike számos még kiaknázatlan kutatási lehetőséget rejt magában. A szövegeket óriási jelentésgazdagság jellemzi, különösen igaz ez például a *Meditationes Piaae*-kötet metrikai rendszerére, Mokoschinus közel hatszáz oldalas átköltésének fennmaradó könyveire, továbbá a függelékben közölt Laskai-parafrázis különlegesen összetett megalkotottságára is.

Nyilvántartási szám: DEENK/295/2019.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Posta Anna
Neptun kód: PUV43T
Doktori Iskola: Irodalom- és kultúratudományok Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10054253

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Magyar nyelvű könyvrészletek (10)

- 1. Posta, A.:** A bölcsességi irodalom verses parafrázisai a protestantizmus 16. századi neolatin költészetében: Georgius Purkircher és Eobanus Hessus.
In: A reformáció és a katolikus megújulás latin nyelvű irodalma / Békés Enikő, Kasza Péter, Kiss Farkas Gábor, Lázár István, Molnár Dávid, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézet, Budapest, 203-211, 2019, (Convivia Neolatina Hungarica, ISSN 2416-125X ; 3) ISBN: 9786155478697
- 2. Posta, A.:** A klasszikus és a vallási műveltség összefonódása a reformáció humanizmusának idején: A 16. századi protestáns neolatin költészet Sacra Poetica műfajcsoportja.
In: A tudomány ekként rajzolja világát": Irodalom, nevelés és történelem metszetei tanulmánykötet, I. kötet / szerkesztette Fodor József Péter, Mizera Tamás, Szabó P. Katalin, ELTE Doktorandusz Önkormányzata : Doktoranduszok Országos Szövetsége Irodalomtudományi Osztály ; Eger : EKE Doktorandusz Önkormányzat, Budapest, 214-237, 2019. ISBN: 9786155586415
- 3. Posta, A.:** Az antikizálás üdvérték-közvetítő szerepe Leonhardus Mokoschinus 1599-es hexameteres latin nyelvű Őszövetség-parafrázisában.
In: Teológus Tavasz konferenciakötet: "Újulatok meg lelkekben és elmétekben" (Ef 4,23): Az egyház megújulása a reformációra emlékezve / főszerk. Peleskey Miklós Péter, DRHE Doktori Iskolája és Doktorandusz Önkormányzata, Debrecen, 291-303, 2019. ISBN: 9786155853135
- 4. Posta, A.:** A klasszikus és a vallási műveltség összefonódása Caspar Piltz Meditationes Piaae (Bártfa, 1583) című kötetében.
In: Fiatal Kutatók és Doktoranduszok VIII. Nemzetközi Teológuskonferenciája 2018. Szerk.: Kiss Gábor, Doktoranduszok Országos Szövetsége Falk1 Edutus Ház Rendezvényközpont, Budapest, 186-194, 2018. ISBN: 9786155586347

5. **Posta, A.:** A 16. századi protestáns neolatin költészet Sacra Poetica irányzatának koncepcionális háttere.
In: Fiatal Kutatók és Doktoranduszok VII. Nemzetközi Teológuskonferenciájának Tanulmánykötete. Szerk.: Kiss Gábor, Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola, Pécs, 115-121, 2017. ISBN: 9786155579189
6. **Posta, A.:** Az antikizálás üdvérték-közvetítő szerepe Christianus Schesaeus, 16. századi magyarországi neolatin költő verses parafrázisaiban.
In: Tavasz Szél = Spring Wind 2017 : II. Kötet. Irodalomtudomány, Kémia- és környezettudomány, Kommunikáció- és médiatudomány, Közgazdaságtudomány, Közigazgatás-tudomány, Matematika- és informatikai tudomány. Szerk.: Keresztes Gábor, Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest, 61-71, 2017. ISBN: 9786155586187
7. **Posta, A.:** Poetica Evangelica a protestantizmus 16. századi neolatin költészetében: Leonhardus Mokoschinus hexameteres Öszövétség-átirata.
In: Scientiarum miscellanea : latin nyelvű tudományos irodalom Magyarországon a 15-18. században. Szerk.: Kasza Péter, Kiss Farkas Gábor, Molnár Dávid, Lazi, Szeged, 179-189, 2017, (Convivia Neolatina Hungarica, ISSN 2416-125X ; 2) ISBN: 9789632673240
8. **Posta, A.:** "Pallas magyar ivadékai" a tudóslevelezésben és a neolatin költészetben.
In: Szöveg, hordozó, közösség: Olvasóközönség és közösségi olvasmányok a régi magyar irodalomban : Fiatalok konferenciája 2015. Szerk.: Gesztelyi Hermina, Görög Dániel, Maróthy Szilvia, Reciti, Budapest, 151-164, 2016. ISBN: 9786155478246
9. **Posta, A.:** Eobanus Hessus Psalteriumának paratextusai.
In: In via eruditionis: Tanulmányok a 70 éves Imre Mihály tiszteletére. Szerk.: Bitskey István, Fazakas Gergely Tamás, Luffy Katalin, Száraz Orsolya, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 30-39, 2016. ISBN: 9789633185759
10. **Posta, A.:** Leonhardus Mokoschinus Historiarum Veteris Testamenti Heroico Carmine Redditarum című művének paratextusai.
In: Tavasz Szél = Spring Wind. Szerk.: Keresztes Gábor, Eszterházi Károly Főiskola Líceum Kiadó ; Budapest : Doktoranduszok Országos Szövetsége, Eger, 101-115, 2015. ISBN: 9786155250118

További közlemények

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (5)

11. **Posta, A.:** A Debreceni Református Kollégium 17. századi professzorainak neolatin halotti költeményei.
Gerundium. 10 (1), 21-32, 2019. ISSN: 2061-5132.
12. **Posta, A.:** A Debreceni Református Kollégium 17. századi professzorainak neolatin üdvözlőkölteményei.
Gerundium. [Közlésre elfogadva], 1-11, 2019. ISSN: 2061-5132.
13. **Posta, A.:** Pintér Márta Zsuzsanna: Theatrum és literatúra, Universitas, Bp., 2014.
Agria. 9 (3), 260-270, 2015. ISSN: 1789-4379.
14. **Posta, A.:** Alistáli Farkas Jakab 1652-es respondensi felelete mint Apáczai De summa scholarum necessitate című beszédének egyik forrása.
Egyhírt. Szle. 15 (4), 20-50, 2014. ISSN: 1585-7476.
15. **Posta, A.:** Az 1565-ös kolozsvári Bonfini-kiadás latin nyelvű kísérő versciklusa.
Juvenilia. 5, 262-275, 2013. ISSN: 1788-6848.

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudománymetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2019.08.22.

